

POSTANOWIENIE

Dnia 3 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie dyscyplinarnej radcy prawnego S. Ż.
obwinionego o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust.
1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki
Radcy Prawnego
po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2024 r. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
kasacji wniesionej przez obwinionego od orzeczenia Wyższego Sądu
Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z dnia 13 lipca
2023 r., sygn. akt [...], utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu
Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z dnia 9 lutego 2023 r.,
sygn. akt [...]

postanowił:

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;
2. obciążyć obwinionego radcę prawnego S. Ż. kosztami
sądowymi za postępowanie kasacyjne, w tym wydatkami w
kwocie 20 zł.

[M. T.]

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 9 lutego 2023 r., w sprawie o sygn. akt [...], Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych [...], w punkcie I orzeczenia uznał obwinionego radcę prawnego S. Ż. za winnego zarzucanego mu czynu, polegającego na tym, że w dniu 4 grudnia 2021 r., w J. zamieścił na swoim prywatnym profilu na F., z którego wynika, iż jest radcą prawnym, wpisy dotyczące Wicewojewody [...] J. C., w których zamieścił między innymi informację „ogłaszam koniec politycznej kariery Wicewojewody [...]” (...), „efekt uderzenia wody sodowej do głowy” (...), tj. o czyn z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (dalej: ustawa o radcach prawnych) w zw. z art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowiącego załącznik do Uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. (dalej: KERP), i na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 1 ustawy o radcach prawnych wymierzył mu karę upomnienia, zaś w punkcie 2 orzeczenia obciążył obwinionego kosztami postępowania dyscyplinarnego w kwocie 1450 złotych.

Odwołanie od powyższego orzeczenia Sądu dyscyplinarnego I instancji wniósł obwiniony radca prawny S. Ż. zaskarżając je w całości na swoją korzyść i zarzucając mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na tym, że miał zamieścić na swoim profilu na F. wpisy dotyczące Wicewojewody [...] J. C., w których zamieścił między innymi informację „ogłaszam koniec politycznej kariery Wicewojewody [...]” (...), efekt uderzenia wody sodowej do głowy” (...), podczas gdy zawarł na tym profilu wpis (nie informację) zawierający własną opinię i postulat dotyczący sposobu wykonywania władzy publicznej przez J. C. – polityka i wicewojewody o treści: „Ogłaszam koniec politycznej kariery Wicewojewody Pana [...]. Powód: przyzwalanie na naruszanie praworządności w podporządkowanej jednostce. Argumentacja prawna zawiodła. Efekt uderzenia wody sodowej do głowy. Czas na zmiany. Proszę o polityczne wsparcie I. K., G. T., M. W., G. M. – Poseł na Sejm RP”. Powyższe wypacza sens wypowiedzi, a przede wszystkim spójność całej wypowiedzi, co wypacza także intencję i zamiar przyświecający publikacji tejże wypowiedzi. Wyjęcie dwóch fragmentów wpisu z kontekstu, gdy całość wpisu nie została nawet przywołana w uzasadnieniu orzeczenia prowadzić

może do mylnego wniosku, że zamiarem moim mogło być obrażenie J. C., podczas gdy tymczasem intencją było nawiązanie politycznej polemiki na określony temat, na co wskazuje odznaczenie w treści postu profili czwórki innych polityków ze [...], wywodzących się z tej samej partii politycznej, która rekomendowała J. C. na stanowisko;

2. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na tym, że fragmenty powyższej wypowiedzi zawarte w zamieszczonym o treści „ogłaszam koniec politycznej kariery Wicewojewody [...]” (...) efekt uderzenie wody sodowej do głowy”, stanowiły informację, podczas gdy pierwszy fragment tej wypowiedzi stanowił postulat o charakterze politycznym, który sprowadza się do, mówiąc wprost, zakończenia politycznej kariery J. C., a co za tym idzie postulat odwołania go ze stanowiska wicewojewody, które powszechnie wiadomo, jest obsadzone wg klucza politycznego i także wg tego samego klucza osoby piastującej to stanowisko bywają odwołane. Podobnie informacji nie stanowił fragment wypowiedzi „efekt uderzenia wody sodowej do głowy”. Fragment ten stanowi opinię własną jako autora, a nie informację. Odnosi się on do poprzedzającego bezpośrednio fragmentu o treści „Powód: (konieczność zakończenia kariery politycznej) przyzwalanie na naruszenie praworządności w podporządkowanej jednostce. Argumentacja prawna zawiodła”. Stanowi próbę wyjaśnienia przyczyn zachowania wicewojewody, które nie jest zachowaniem merytorycznym;
3. naruszenie art. 1 § 2 k.k. w zw. z art. 74¹ pkt 2 ustawy o radcach prawnych o treści: „Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma”, bowiem sąd nie wziął pod uwagę, że zarzucany czyn nie stanowi deliktu ściganego dyscyplinarnie, gdyż nie jest ten czyn społecznie szkodliwy z punktu widzenia odpowiedzialności dyscyplinarnej lub zawiera ładunek szkodliwości w stopniu najwyżej znikomym, co uzasadniało zastosowanie tego przepisu w niniejszej sprawie;
4. naruszenie art. 17 § 1 pkt 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 2 ustawy o radcach prawnych, który nakazuje umorzyć postępowanie w warunkach, gdy czyn albo nie jest społecznie szkodliwy albo jego społeczna szkodliwość jest znikoma, przy czym naruszenie w tym zakresie przepisów procedury uznać

należy za istotne, gdyż gdyby nie takowe, sprawa musiałaby się zakończyć krańcowo odmiennym orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, a mianowicie postanowieniem o umorzeniu postępowania;

5. naruszenie art. 10 ust. 1 i 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności poprzez niewłaściwą interpretację tego przepisu, która skutkowałą pominięciem tego przepisu w niniejszej sprawie, na podstawie takiej argumentacji, że przysługująca każdemu wolność wyrażania swoich opinii w przypadku radcy prawnego została ograniczona w ustawie o radcach prawnych i Kodeksie Etyki Radcy Prawnego, tj. aktach prawnych niższego rzędu poprzez zobowiązanie radcy prawnego do szczególnej dbałości zawodowej, podczas gdy ograniczenie tego typu nie zostało zawarte w ustawie i z mocy art. 10 ust. 2 w Konwencji nie może być nawet zawarte;
6. naruszenie art. 54 ust. 1 Konstytucji RP poprzez niewłaściwe zastosowanie tego przepisu, a mianowicie, że radcy prawnemu przysługuje prawo do wyrażania poglądów, które oceniane jest inaczej niż to samo prawo przysługujące przeciętnemu obywatelowi;
7. naruszenie art. 32 ust. 2 Konstytucji RP poprzez to, że wykładnia przepisów prawa powszechnego i korporacyjnego co do zasady stanowi dyskryminację radców prawnych, którzy uczestniczą lub chcieliby uczestniczyć w życiu politycznym, którego elementem jest dysputa polityczna;
8. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k., polegające na oddaleniu licznych wniosków dowodowych obwinionego, podczas gdy wnioskowane dowody mając istotne znaczenie dla rozpoznania sprawy.

Stawiając powyższe zarzuty, obwiniony radca prawny wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i umorzenie postępowania z uwagi na to, że czyn nie jest czynem społecznie szkodliwym.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, orzeczeniem z dnia 13 lipca 2023 r., w sprawie o sygn. akt [...] utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie, zaś kosztami postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Krajowej Izby Radców Prawnych obciążył obwinionego radcę prawnego S. Ż. w kwocie 2000 złotych.

Kasację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł obwiniony radca prawny S. Ż., który zaskarżył je w całości na swoją korzyść, zarzucając mu rażące naruszenie przepisów prawa:

1. art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 11 KERP w zw. z art. 1 § 1 i § 2 k.k., art. 212 § 1, 2, 3 i 4 k.k., art. 213 § 2 pkt 2 k.k. oraz art. 216 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 74¹ pkt 2 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 2, art. 7, art. 17 ust. 1, art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 1, art. 54 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 7 ust. 1, art. 10 ust. 1 i 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności poprzez bezpodstawne uznanie, że publiczna krytyka osoby publicznej, czynnego polityka partii rządzącej, piastującego stanowisko kierownicze w organach władzy państwowej, obsadzone w rzeczywistości według tzw. kryteriów politycznych i partyjnych słowami „Ogłaszam koniec politycznej kariery Wicewojewody [...]”. Powód: przyzwolenie na naruszanie praworządności w podporządkowanej jednostce. Argumentacja prawna zawiodła. Efekt uderzenia wody sodowej do głowy. Czas na zmiany. Proszę o polityczne wsparcie I. K., G. T., M. W., G. M. – Poseł na Sejm RP i efekt uderzenia wody sodowej”, stanowi czyn zabroniony pod rygorem odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych przewidzianej w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych;
2. art. 64 ust. 1, art. 27 ust. 7 i art. 27 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 11 KERP w zw. z art. 8 ust. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w zw. z art. 2, art. 7, art. 17 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 47 Konstytucji RP polegające na tym, że wspomniany przepis zasad etyki radcy prawnego uchwalony został z przekroczeniem delegacji ustawowej w zakresie w jakim reguluje obowiązki radcy prawnego w życiu prywatnym i działalności publicznej, a nie w działalności zawodowej;
3. art. 17 § 1 pkt 2 i 3 k.p.k., polegające na tym, że Wyższy Sąd Dyscyplinarny zaskarżonym orzeczeniem nie uchylił poprzedzającego go orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego i nie umorzył postępowania, pomimo że zarzucany mi czyn nie był czynem zabronionym w świetle przepisów o odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych lub też jego stopień

szkodliwości społecznej był co najwyżej znikomy, przy czym naruszenie to miało istotny wpływ na wynik postępowania;

4. art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 11 KERP w zw. z art. 12 ust. 2 i art. 38 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, polegające na tym, że co do samej zasady radca prawny jest zobowiązany do zachowania umiaru i taktu w wyłącznie wystąpieniach zawodowych, a nie w życiu prywatnym i w toku działalności publicznej;
5. art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k., poprzez brak wystarczającego, spójnego, zgodnego z zasadami rozumowania prawniczego wyjaśnienia podstawy prawnej orzeczenia.

Podnosząc powyższe zarzuty, obwiniony radca prawny wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz utrzymanego w nim w mocy orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] i uniewinnienia go od popełnienia zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego oraz obciążenie kosztami odpowiednio Krajową Izbę Radców Prawnych za postępowanie w II instancji, a Okręgową Izbę Radców Prawnych [...] za I instancję.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wywiedziona kasacja przez obwinionego jako bezzasadna w stopniu oczywistym, podlegała oddaleniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych.

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z treścią przepisu art. 62³ ustawy o radcach prawnych kasacja w postępowaniu dyscyplinarnym radców prawnych może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa, jak również rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej. Podkreślenia także wymaga, że nie każde formalne naruszenie prawa procesowego ma charakter rażący, a tym samym nie każde uchybienie zasadom procedury winno skutkować koniecznością powtórzenia postępowania, w którym takie uchybienie wystąpiło. O rażącym charakterze obrazu prawa nie decyduje bowiem oczywistość jego naruszenia, ale istotny wpływ na przebieg postępowania dyscyplinarnego lub prawidłowość wydanego rozstrzygnięcia (zob. w szczególności postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2010 r., SDI 1/10).

Należy zauważyć, że kontrola postępowania odwoławczego w systemie kasacyjnym oznacza, że zakres orzekania Sądu Najwyższego ograniczony został do weryfikacji wyłącznie orzeczenia wydanego w II instancji, i to przez pryzmat jego zgodności z prawem z wyjątkiem kontroli wymiaru kary.

Przechodząc do analizy podniesionych przez obwinionego w kasacji zarzutów z pkt 1, 2, 3 i 4, dotyczących naruszenia art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 11 KERP w zw. z art. 1 § 1 i § 2 k.k., art. 212 § 1, 2, 3 i 4 k.k., art. 213 § 2 pkt 2 k.k. oraz art. 216 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 74¹ pkt 2 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 2, art. 7, art. 17 ust. 1, art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 1, art. 54 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 7 ust. 1, art. 10 ust. 1 i 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (pkt 1), art. 64 ust. 1, art. 27 ust. 7 i art. 27 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 11 KERP w zw. z art. 8 ust. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w zw. z art. 2, art. 7, art. 17 ust. 1, art. 31 ust. 3 i art. 47 Konstytucji RP (pkt 2), art. 17 § 1 pkt 2 i 3 k.p.k. (pkt 3) oraz art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 11 KERP w zw. z art. 12 ust. 2 i art. 38 ust. 1 ustawy o radcach prawnych (pkt 4), należy zauważyć, iż sposób sformułowania tych zarzutów oraz wskazane podstawy prawne pozwalają wnioskować, że ta nadzwyczajna skarga odwoławcza nie respektuje – i to w sposób jednoznaczny – wszystkich tych regulacji ustawy procesowej, które określają zarówno przedmiot zaskarżenia kasacji, jej dopuszczalne podstawy oraz funkcję. Powyższe zarzuty omawianej kasacji są skierowane do wyroku Sądu I instancji, który nie jest (i nie może być – przy tylko tak postawionych zarzutach) przedmiotem zaskarżenia kasacji. Podstawa prawna wskazanych zarzutów jest bowiem tak określona, iż dotyczą one właśnie orzeczenia Sądu *meriti*. Co więcej, także w opisach tych zarzutów brak jest takich stwierdzeń, które by pozwoliły na uznanie, że odnoszą się one jednak do wyroku Sądu II instancji.

Nadto nie sposób też nie dostrzec, iż w niniejszej sprawie Sąd II instancji nie miał nawet okazji procesowej, by samoistnie naruszyć przepisy art. 17 § 1 pkt 2 i 3 k.p.k., skoro utrzymał w mocy wyrok Sądu I instancji, nie dokonując, co do jego treści, żadnych zmian. Nie mógł też – w takiej sytuacji – uchybić samoistnie normie art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 11 KERP czy art. 1 § 1 i § 2

k.k., art. 212 § 1, 2, 3 i 4 k.k., art. 213 § 2 pkt 2 k.k. oraz art. 216 § 1 i 2 k.k., skoro to nie on dokonywał oceny ustalonego zachowania obwinionego, bo kontrolował jedynie poprawność jej przeprowadzenia przez Sąd I instancji.

Wskazanie powyższych braków i uchybień podniesionych w kasacji zarzutów jest niezbędne i konieczne z tej przyczyny, iż – zgodnie z art. 536 k.p.k. – sąd kasacyjny (co do zasady) rozpoznaje kasację (tylko) w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Wskazane w tym przepisie trzy wyjątki od tej reguły w rozpoznawanej sprawie nie wystąpiły. To oznacza, że obowiązkiem Sądu Najwyższego było rozpoznać te wspomniane zarzuty kasacji tylko w takim kształcie, w jakim je podniesiono. Sąd ten nie miał ani uprawnień, ani przez to procesowych możliwości, by wyjść poza te zarzuty i konwalidować braki, którymi są one dotknięte.

W tym miejscu Sąd Najwyższy przypomina, iż troska o godność zawodu radcy prawnego. o której mowa w art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, wymaga, aby radca prawny nie tylko przy wykonywaniu swoich obowiązków zawodowych, ale również w życiu prywatnym traktował inne osoby z szacunkiem. Wszelkie wypowiedzi radcy prawnego powinny być taktowne, powściągliwe i wypowiedane z zachowaniem umiaru. Radca prawny nie może nigdy przekraczać granic określonych przepisami prawa i rzeczową potrzebą (art. 38 ust. 1 KERP) (T. Scheffler (red.), Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2023).

W niniejszej sprawie, jak trafnie określił to Sąd I instancji, zachowanie obwinionego jest sprzeczne z wartościami prezentowanymi w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego, naruszyło godność zawodu radcy prawnego i zdyskredytowało go w opinii publicznej. Obwiniony, który na swoim profilu F. identyfikuje się jako radca prawny, musi liczyć się z tym, że treść tych wpisów podlega ocenie organów korporacyjnych. Sfera życia prywatnego radcy prawnego, dotycząca zachowań niemających żadnego związku ze świadczeniem czynności zawodowych pozostaje w orbicie zainteresowań samorządu radcowskiego w sytuacjach kiedy zachowanie prywatne radcy prawnego postrzegane jest przez opinię publiczną w sposób negatywny. Należy zauważyć, że ustawodawca dopuszczając tworzenie samorządów zawodowych (art. 17 Konstytucji RP) reprezentujących osoby wykonujące zawody zaufania publicznego, nakazał samorządom sprawować pieczę

nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Wprawdzie art. 10 ust. 1 Konwencji Podstawowych Praw Człowieka jak i art. 54 Konstytucji RP zapewnia każdemu wolność wyrażania swoich poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe, jednakże inaczej ocenia się radcę prawnego, którego obowiązuje ustawa o radcach prawnych i kodeks etyki radcy prawnego, zobowiązujące osoby wykonujące ten zawód do tego, by w działalności zawodowej jak i w życiu prywatnym nie naruszały godności tegoż zawodu i nie dyskredytowały go w opinii publicznej czy też podważały zaufanie do zawodu radcy prawnego (s. 4-5 uzasadnienia Sądu I instancji oraz s. 7 uzasadnienia Sądu II instancji).

Przechodząc do oceny zarzutu z pkt 5 kasacji obwinionego radcy prawnego, wskazać należy, że skarżący nieprawidłowo oparł go na naruszeniu art. 424 § 1 pkt 2 k.p.k., skoro kwestia uzasadnienia wyroku Sądu II instancji, którym utrzymano w mocy wyrok Sądu I instancji została unormowana w art. 457 § 3 k.p.k. Uzasadnienie wyroku Sądu II instancji w tej sprawie powinno spełniać standard określony w art. 457 § 3 k.p.k., tzn. powinno zawierać wskazanie, czym kierował się Sąd wydając wyrok oraz dlaczego zarzuty i wnioski odwołania Sąd uznał za zasadne albo niezasadne. Analiza uzasadnienia wyroku Sądu II instancji prowadzi do wniosku, że standard ten został utrzymany.

W orzecznictwie wskazuje się, że adresatem przepisu art. 424 k.p.k., określającego niezbędne elementy uzasadnienia wyroku, jest co do zasady Sąd I instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 r., IV KK 769/18; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2009 r., II KK 107/09). Z mocy art. 458 k.p.k., przepis ten znajduje odpowiednie zastosowanie w postępowaniu odwoławczym jedynie w wypadku wydania orzeczenia reformatoryjnego przez sąd odwoławczy. Wówczas uzasadnienie wyroku w części poświęconej dokonany zmianom powinno spełniać wymogi określone dyspozycją art. 424 k.p.k.

W zaistniałym w przedmiotowej sprawie układzie procesowym Sąd II instancji, rozpoznając odwołanie, nie wydał orzeczenia reformatoryjnego, które obligowałoby ten Sąd do ponownej oceny stopnia społecznej szkodliwości czy

powtórniego szczegółowego odnoszenia się do dyrektyw ogólnych i indywidualnych wymiaru kary czy też wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną.

Sąd obciążył obwinionego radcę prawnego S. Ż. kosztami postępowania kasacyjnego w kwocie 20 zł (tj. ryczałt za doręczenie wezwań i innych pism) zgodnie z art. 618 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy rozstrzygnął jak w postanowieniu.

[M. T.]

[ms]